

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

ALISHER NAVOIY NOMIDAGI
TOSHKENT DAVLAT O'ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI

PSIXOLOGIYA VA SOTSIOLOGIYA KAFEDRASI

MEHNAT VA BANDLIK SOTSIOLOGIYASI

FANI O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 300000 – Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta'lim sohasi: 310000 – Ijtimoiy va xulq atvorga mansub fanlar
Ta'lim yo'nalishi: 60310400 – Sotsiologiya

Toshkent – 2025

Fan/modul kodi MBS1308	Fan/modul turi majburiy	Ta'lim tili o'zbek	Ishlab chiqilgan o'quv yili 2025/2026							
Har bir semestrdagi fan/modulning nomi	Semestr	ECTS - Kreditlar	O'quv mashg'ulotlari (soat)					Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)	
			Haftalik dars soatlari	Jami:	Ma'ruza	Seminar	Amaliy			Laboratoriya
Mehnat va bandlik sotsiologiyasi	3	4	4	60	30	30	0	0	60	120
Mehnat va bandlik sotsiologiyasi	4	4	4	60	30	30	0	0	60	120
Jami:		8	8	120	60	60	0	0	120	240

1.	Fanni o'qitishdan maqsad – faning maqsadi aholi bandligi, mehnat resurslari, mehnat unumdorligi, mehnat bozori, mehnat munosabatlari, mehnatni tashkil etish, mehnat asoslari, mehnat asoslari, mehnat ahloqi, mehnat nizolari, mehnat faoliyatining motivatsiyasi, mehnat sohasidagi ijtimoiy kafolatlarni sotsiologik uslub va uslubiyotlar yordamida o'rganishdan iborat. Bandlikning eng muhim va dolzarb masalalari bo'yicha nazariy va amaliy ma'lumotlarni muayyan originallik bilan tahlil qilish, har tomonlama o'rganish va talabalar ongiga yetkazish hamda tadqiqotlar olib borish bo'yicha amaliy ko'nikmalar hosil qilish maqsadi ko'zda tutilgan. Fanning vazifasi – Fanning vazifalari aholi bandligi, mehnat resurslari, mehnat unumdorligi, mehnat bozori, mehnat munosabatlari, mehnatni tashkil etish, mehnat asoslari, mehnat asoslari, mehnat ahloqi, mehnat nizolari, mehnat faoliyatining motivatsiyasi, mehnat sohasidagi ijtimoiy kafolatlar va boshqa mehnatga tegishli masalalarni tadqiq qilish; uning asosida mehnat unumdorligining o'sib borishini ta'minlovchi sotsiologik omillarni hisobga olgan holda, ilgari asoslangan tadbir-choralarni va tavsiyanomalarni yaratishni talabalarga o'rgatishdan iboratdir. II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: 1-mavzu. Mehnat sotsiologiyasi predmeti Mehnat haqidagi asosiy tushunchalar. Inson va jamiyatning rivojlanishida mehnatning ahamiyati. Mehnatning mazmuni va xususiyati. Mehnat sotsiologiyasining predmet sohasini aniqlashga qaratilgan yondoshuvlar va talqinlar. Mehnat sotsiologiyasi fanining predmeti, maqsadi va vazifalari. Fanning maqsad va vazifalari. Mehnat sotsiologiyasi fanining shakllanishi va uni o'rganishga sabab bo'lgan omillar. Mehnat sotsiologiyasining fanining kategoriyalari. Mehnat sotsiologiyasi fanining ijtimoiy-iqtisodiy fanlar bilan aloqasi. 2-mavzu. Xorijiy ilmiy maktablar tarixi Xorijiy mehnat sotsiologiyasi tarixini davrlarga ajratish. Uning rivojlanishining uch asosiy bosqichi xarakteristikasi. Klassik bosqich problematikasi. Klassik bosqichning yetakchi maktablari. Fransiya mehnat sotsiologiyasi ilmiy maktabi (XIX asr va XX asr boshlari). Germaniya mehnat sotsiologiyasi ilmiy maktabi (XIX asr va XX asr boshlari). XX-XXI Amerika mehnat sotsiologiyasi ilmiy maktabi (XIX asr va XX asr boshlari). XX-XXI asrlarda AQSH da mehnat sotsiologiyasining rivojlanishi. XX-XXI asrlarda Fransiya da mehnat sotsiologiyasining rivojlanishi. 3-mavzu. Mehnat sotsiologiyasining rivojlanishi, strukturasi va vazifalari
----	--

Mehnat sotsiologiyasi tizimida bilimning besh darajasi. Metanazariy bilimlar: umumnazariy va umumfalsafiy qonun-qoidalar tushunchasi va dunyoning ilmiy ko'rinishi birligi. Bilimning umumnazariy darajasi. Xususiy-nazariy daraja. Empirik daraja. Bilimning amaliy darajasi. Mehnat sotsiologiyasining paydo bo'lishi va rivojlanishi. Mehnat haqidagi g'oyalar genezisi va uning jamiyadagi o'rni. Mehnat sotsiologiyasining dastlabki vakillari. Mehnat sotsiologiyasining klassik va zamonaviy nazariyalari. Mehnat sotsiologiyasining strukturasi. Mehnat sotsiologiyasining vazifalari. Mehnat jarayonining subyekt sifatida shaxs (xodim). Mehnat sotsiologiyasining asosiy tushunchalari. Mehnat sotsiologiyasining rivojlanish bosqichlari.

4-mavzu. Mehnat va bandlik sotsiologiyasi asosiy kategoriyalari

Mehnat va bandlik sotsiologiyasining asosiy kategoriyalari: "mehnat xarakteri", "mehnat mazmuni", "mehnat sharoiti", "mehnat bozori", "bandlik", "ishsizlik", "motivatsiya", "moslashuv", "ijtimoiy-psixologik iqlim", "ijtimoiy nizolar". Mehnat bozori. Aholi bandligi. Mehnatga moslashuvning turlari. Oddiy mehnat jarayoni-kategoriya, ifodalovchi predmet, mehnat vositasi va mahsuloti. Individual mehnat tarkibi-alohida bir ishchining oddiy mehnat jarayoni tavsifi. Mehnat sharoitlari va mehnatni tashkil qilish oddiy mehnat jarayoni sifatida.

5-mavzu. Mehnatning ijtimoiy mohiyati va uning asosiy xarakteristikalari

Mehnatning ijtimoiy mohiyati. Insonning jamiyatda shakllanishida mehnatning roli. Mehnat-jamiyatni bir butun tizim sifatida qayta tashkil qilishning asosiy omili, inson ehtiyojlarini qondirishning o'ziga xos usuli sifatida. Mehnatning ijtimoiy jihatlari va uning ijtimoiy jarayonlari-mehnat sotsiologiyasining predmeti sifatida. Mehnat sotsiologiyasining ilmiy bilimlar tizimidagi o'rni. Inson va jamiyatni shakllanishida mehnatning o'rni. Mehnat-jamiyatni yaxlit tizim sifatida qayta tiklashning asosiy omili, inson bo'lishning o'ziga xos usuli. Ijtimoiy qadriyatlar tizimida ishlash, ijtimoiy boylik va madaniyatni ifodalash. Mehnat maqsadga muvofiq faoliyat sifatida. Mehnat tizimining asosiy elementlari – mehnat subyektining maqsadi, irodasi, kuchi, mehnat jarayonida shaxslarning o'zaro bog'liqligi.

6-mavzu. Mehnat taqsimotining tarmoq va hududiy xususiyatlari

Hududiy mehnat taqsimotining nazariy asoslari. Hududiy mehnat taqsimoti tushunchasi, turlari va darajalari. Jamiyat ishlab chiqarishda asosiy mehnat turlarining xususiyatlari: sanoatda mehnat, qishloq xo'jaligida mehnat, muhandislik ishi, fan sohasida mehnat, noishlab chiqarish sohasidagi mehnat. Turli sohalarida mehnat: mazmuni, xarakteri, tuzilishi xususiyatlari, predmetning ijtimoiy xususiyatlari, obyekt xususiyatlari, mahsulotning o'ziga xos xususiyatlari. Jamiyat va inson taraqqiyotida muayyan ish turining o'rni. Zamonaviy ishlab chiqarishning ijtimoiy-iqtisodiy, ekologik, demografik muammolari. Jamiyat rivojlanishining sharti sifatida ishlab chiqarish va noishlab chiqarish sohalarining muqobil nisbatlari. Ishlab chiqarishning turli sohalarida mehnat samaradorligini tashkil etish va takomillashirish muammolari. Mehnatning etnomadaniy jihatlari.

7-mavzu. Kasb va kasbiy struktura

Kasbning muhim xususiyatlari. Kasb strukturasi. Kasbgrammaning tuzilishi. Jamoada mehnat taqsimoti. Moddiy ishlab chiqarishda jamoa a'zolarining kasbiy tuzilishi va xodimlar rolining o'zgarishi tendensiyasi. Mehnat kasbiy taqsimotining o'zgarishida differentsiatsiya va integratsiya jarayonining asosiy o'rin tutishi. Ijtimoiy mehnat taqsimoti. Zamonaviy jamiyatning kasbiy tuzilishi va moddiy ishlab chiqarishda ishchilarning roli tendensiyalari. Differentsiatsiya va integratsiya kasbiy mehnat taqsimotidagi o'zgarishlarning asosiy tendensiyalari sifatida. Xorijiy va mahalliy ilmiy adabiyotlarda kasblarning ta'riflari. Zamonaviy jamiyatda shaxsning ijtimoiy mavqei professionallashirish: kasb ustalari, mutaxassislar, malakali va malakasiz xodimlar. Jismoniy va aqliy mehnatning davomiyligini o'lchash muammolari va usullari; mehnat mazmuni va kasbning murakkabligi.

8-mayzu. Mehnat subyektlari, ularning vazifalari, xarakteristikalari

Mehnat faoliyati mavzusi tushunchasi. Mehnat jarayonining tarkibiy tuzilishi. Ishchi-kasbiy guruh, boshlang'ich jamoa, ishlab chiqarish tashkiloti mehnat xatti-harakati subyektlari sifatida. Ishlab chiqarish faoliyatining subyektiv xususiyatlarini aks ettiruvchi toifalar: kasbiy qobiliyat, mehnat motivatsiyasi, kasbiy qiziqish, kasbiy qadriyatlar, kasbiy ong, kasbiy o'zlikni anglash, kasbiy madaniyat. Mehnat xatti-harakatining individual, guruh va jamoaviy shakllari. Mehnat faoliyatini yaratadigan individual, guruh va jamoaviy ongning xususiyatlari. Kasbiy aloqning xususiyatlari va tasniflari.

9-mavzu. Mehnat va texnologiyaning birligi. Mehnat sohasidagi innovatsion ijaravonlar

Hozirgi sharoitida mehnat va texnologiyaning o'zaro aloqadorligi. Texnologiyaning ijtimoiy ta'sirchanligi tabiiat kuchlari va fan yutuqlarini mehnatga optimal yo'nalishning usuli sifatida. Zamonaviy sharoitlarda mehnat va texnologiya o'rasidagi munosabatlarning xususiyatlari: ichki va tashqi tajriba. Texnologiya va texnik jarayon: tushunchalar, funksiyalar xilma-xilligi va jamiyat taraqqiyotidagi o'rni. Texnologiyaning ijtimoiy ahamiyati tabiiat kuchlari va ilmiy yutuqlarni mehnatning ijtimoiy kuchiga aylantirishning muqobil usuli sifatida. Texnologiyalarning turlari, ularning hosildorlik o'sishi va xodimning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashdagi ahamiyati. Ishlab chiqarishning texnologik tuzilishi muammosi. Texnologik taraqqiyot va uning mehnat o'zgarishi dinamikasiga ta'siri. Mehnat sohasidagi innovatsion o'zgarishlarning asosiy omillari.

10-mayzu. Mehnat bozori. Bandlik va ishsizlik muammolari

Mehnat bozori-iqtisodiy tizimini tartibga solishning bozor mexanizmining ajralmas qismi. Mehnat resurslarining muqobil harakatlantirishini ta'minlash bozorining asosiy vazifasi sifatida, Mehnat bozori ishlab chiqaruvchi va iste'molchining manfaatlarini muvofiqlashtirish vositasi sifatida Mehnat bozorining ishlash mexanizmi. Mehnat huquqi va uni amalga oshirishning ijtimoiy mexanizmlari. Ish bilan ta'minlash vositalari, Ishchi kuchining ma'muriy-buyruqbozlik va ma'muriy-jazolali tizimlari. Buyruqbozlik, nazorat va safarbarlik usullari. Bandlik tuzilishi — mehnat resurslarini taqsimlashdagi nisbatlarning aks etishi. Mehnat bozorining mehnat samaradorligini birlashtirishdagi o'rni va xodimlarning kafollatlarini ta'minlash. Samarali ish bilan ta'minlash strategiyasi. Bandlikning bozorni tartibga solish sharoitida davlatning roli. Ish samaradorligining iqtisodiy, huquqiy va ijtimoiy shartlari. Ishsizlik va uning shakllari; vaqtinchalik, tizimli, mavsumiy, mintaqaviy va boshqa mehnat resurslari tanqisligi va yashirin ishsizlik. Mehnat zahirasi - iqtisodiyotni rivojlantirishning tabiiy holati, Bandlik xizmatining tarkibi va vazifalari. Mehnat birjasi, uning asosiy vazifalari: kasbiy tayyorgarlik, qayta tayyorlash va ijtimoiy ishsizlik sug'urtasi. Ish bilan bandlikni o'rnatish va tartibga solishni ijtimoiy qo'llab-quvvatlash.

11-mavzu. Mehnat nizolari va ish tashlashlar

ijtimoiy nizo tushunchasi. Mehnat nizosining asosiy belgilari. Jamoaviy hayot tizimida mehnat nizosining tuzilishi va vazifalari. Mehnat nizolarining turlari, ko'rinishlari va ko'rsatkichlari. Qarama-qarshiliklarning kelib chiqish omillari. Mehnat nizosi ijtimoiy-psixologik jarayon sifatida: bosqichlari, fazalari, kechish mexanizmlari. Ishlab chiqarishda ish tashlashning ijtimoiy xususiyatlari. Ommaviy mehnat nizosining dastlabki bosqichi va uni o'lgachsh usullari sifatida ijtimoiy keskinlik. Ommaviy ishlab chiqarish ish tashlashlarining ijtimoiy tarmoq tadqiqotlari va ularning natijalari. Mehnat jamoalarida ziddiyatli vaziyatlarni hal qilish usullari. Bozor iqtisodiyoti rivojlangan mamlakatlarda jamoaviy mehnat nizolarini hal qilish usullari. Bozor iqtisodiyoti rivojlangan mamlakatlarda jamoaviy mehnat nizolarini hal qilish tartibi. Jamoaviy mehnat nizolarini huquqiy hal qilish muammosi. Mehnat va tashkiliy nizolarni hal qilishda arbitrajning roli. Diagnostika, biznes prognozlash hatokatli ijtimoiy nizolarni oldini olish usullari sifatida. Kelishuv, biznes muzokaralari va vositachilik mehnat jamoasida nizolarni hal qilishning samarali texnologiyalari sifatida.

12-mayzu. Mehnat va rekreatsiya

Rekreatsiyaning ijtimoiy va biologik formalari. Rekreatsiyaning ijtimoiy va psixologik vazifalari. Ish va dam olish inson hayotining asosiy tarkibiy qismlari va munosabatlari. Hordiq, bo'sh vaqt, dam olish tushunchalari. Rekreatsiyaning ijtimoiy va biologik shakllari inson faoliyatining tegishli darajalari antipodlari-ijodiy ijtimoiy faoliyat va biologik adaptiv xulq-atvor sifatida. Inson faoliyati tahtligiga kompensator-akkumulyativ yondashuv. Rekreatsiyaning ijtimoiy va psixologik vazifalari. Dam olishning ijtimoiylashuv jarayoni, qadriyat yo'nalishlari va xulq-atvor stereotiplari bilan munosabatlari. Hayot energiya almashinuvi tushunchasi. Rekreatsioon effekti tushunchasi. Rekreatsioon jarayonlar chastotasi bilan mehnat faoliyati va yosh davrlari o'rtasidagi munosabatlari. Rekreatsiya intensivligining o'zgarish qonuniylari. Rekreatsioon faoliyat turlari. Rekreatsiyaning xulq-atvor modellari. Rekreatsioon xulq-atvor turlari: qisqa muddatli, uzoq muddatli, epizodik. Dam olish vaqtining yetishmasligi muammosi, ish va dam olish rejimlarini optimallashtirish yo'llari. Rekreatsiya jamiyatni ijtimoiy tashkil yetishning struktura-shakllanuvchi omili sifatida. Ijtimoiy munosabatlarni shakllantirishda, ijtimoiy guruh va institutlarni tashkil etishda rekreatsiyaning roli. Rekreatsiya shakllari.

13-mayzu. Mehnat xulq-atvori; tarkibi, strukturasi, vazifalari

Mehnat faoliyati va mehnat xulq-atvorining aloqadorligi. Mehnat sohasida individual, guruhviy va jamoaviy xulq-atvorning ko'rinishlari va formatlari. Mehnat xulq-atvorining predmetli-maqсадli yo'nalishi. Mehnat faoliyati va mehnat xatti-harakatlarining nisbati. Mehnat sohasida individual, guruhviy va jamoaviy xatti-harakatlarining turlari va shakllari. Mehnat xatti-harakatining maqsadli yo'nalishi. Mehnat xatti-harakati konteksti. Mehnat xatti-harakatini amalga oshirish jarayonida natijaga erishish usullari va vositalari. Mehnat xatti-harakatlarining maqsadli shakllari: xodimlarning funksional, tashkiliy, iqtisodiy va tabaqalashtiruvchi xatti-harakati. Mehnat xatti-harakatining obyektiv va subyektiv determinantlari. Mehnat xatti-harakatining muqobil, tanlangan, ko'p o'zgaruvchan tabiati. Mehnat xatti-harakatlarining barqaror va vaziyatli xususiyatlari. Mehnat xatti-harakatlarining maqsadlari va ma'nosi.

14-mavzu. Mehnat motivatsiyasi

Motivatsiya mehnat sotsiologiyasining predmeti sifatida. Mehnat xulqining motivi, uni motivlash va sababchisi tushunchalari. Mehnat motivatsiyasining mazmuni, tuzilishi va vazifasi. Mehnat motivatsiyasi, tashkiliy va innovatsion xulq-atvor. Mehnat xulqining motivatsion yadrosi. Mehnat motivatsiyasining maqsad va subyektiv komponentlari motivatsion jarayoni. Mehnat xulqi motivatsiyasining yosh va aksiyologik-meyoriy o'ziga (tarkibiy qismlari). Mehnat xulqi motivatsiyasining turlari va aksiyologik-meyoriy o'ziga xosligi. Motiv va mehnat xulqiga rag'bat nisbati. Mehnat xulqi motivatsiyaning turlari va ko'rinishlari. Funktsional, tashkiliy va iqtisodiy xulq-atvor subyektlari motivatsiyasining o'ziga xos xususiyatlari. Tadbirkorlik xulq-atvorini motivatsion tartibga solish xususiyatlari. Mehnat xulqining motivatsiyasi va tarvakkalchilik omillari.

15-mayzu. Mehnat xulq-atvorini ijtimoiy tartibga solish

Mehnat xulq-atvorining obyektiv va subyektiv omillarini aniqlash. Ishlab chiqarish tashkilotida mehnat xulq-atvorini tartibga solish obyektlari, subyektlari, shakllari va usullari. Mehnat xulq-atvorini tartibga solishning ijtimoiy mexanizmlarining o'zmi va vazifalari. Mehnat xulq-atvorini tartibga solishning motivatsion va institutsional mexanizmlarning o'zaro bog'liqligi va o'zaro ta'siri. Mehnat xulq-atvorini tartibga solishning ma'muriy va boshqaruv, iqtisodiy, ijtimoiy va ijtimoiy-psixologik mexanizmlarning o'ziga xos xususiyatlari. Xodimlarning funksional xulq-atvorini tartibga solishning me'yoriy-aksologik shakllari. Mehnat axloqi: ijtimoiy tartibga solish instituti sifatida. Mehnat xulq-atvorini sotsiomadaniy aniqlash.

16-mayzu. Mehnatga munosabat va undan qoniqish jarayoni

«Mehnatga munosabat» tushunchasining mazmuni va tuzilishi. Mehnatga munosabatni tavsiflovchi asosiy omillar va empirik vositalar, ularning tipologiyasi. Mehnat jarayonida xodimning mehnatga munosabatini shakllantirishga ta'sir ko'rsatadigan omillar. Umumiy, spetsifik, obyektiv omillar. Xodimlarni mehnatga munosabati bo'yicha

turkumlash. Mehnatdan qoniqish hosil qilishning ijtimoiy mohiyati, uning tuzilishi va empirik omillari. Mehnatdan qoniqish hosil qilishning darajasi. Mehnatdan qoniqishga integral tavsif sifatida qaralishi. Mehnatdan qoniqishni sosiologik usullari yordamida tadqiq qilish. Mehnatdan qoniqishning mehnat natijalari bilan bog'liqligi o'rtasidagi ziddiyatlar.

17-mavzu. Mehnat unumdorligini tahlil qilish

Mehnat samaradorligi va unumdorligi haqida tushuncha. Mehnat unumdorligi aniqlash usullari va uning afzalliklari. Mehnat unumdorligini aniqlash usullarining kamchiliklari. Mehnat unumdorligi o'zgarishining omillari shart-sharoitlari. Mehnat unumdorligini oshirishning ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati. Mehnat unumdorligini oshirish rezervlari: mohiyati va sinflashuvi. Mehnat unumdorligi, uni oshirish omillari va foydalanilmagan imkoniyatlari (rezervlari). Mehnat unumdorligini umumlashtiruvchi, xususiy va yordamchi ko'rsatkichlari hamda ularni hisoblash. Mehnat unumdorligini oshirish manbalari va uning rezervlarini hisoblash tartibi. Mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligini sosiologik tahlil qilish.

18-mavzu. Korxonaning mehnat resurslari bilan taminlanganligini tahlil qilish

Mehnat resurslari tushunchasi. Mehnat resurslari ijtimoiy-iqtisodiy kategoriya sifatida. Mehnat resurslarining shakllanishi. Mehnat resurslaridan foydalanish. Mehnat resurslaridan foydalanishning mintaqaviy xususiyatlari. Mehnat resurslarining asosiy tavsiflari: mehnatga layoqatlik, mehnatga layoqatli yoshdagilar. Mehnat resurslari tarkibi: iqtisodiy faol va faol bo'lmagan aholi. Ishlab chiqarishda inson omili, uni tavsiflovchi ko'rsatkichlar. Korxonani mehnat resurslari bilan taminlanishini tahlil qilishning ahamiyati va vazifalari. Korxonaning mehnat resurslari bilan taminlanganligini aniqlash. Mehnat resurslari balansini tuzish. Mehnat resurslarining hisobot balansini tuzish usuli. Iqtisodiyotning norasmiy sektorida ish bilan band bo'lganlarni aniqlash usuli. Mehnat resurslarining prognoz balansini tuzish usuli.

19-mavzu. Mehnat jamoasining strukturasi, funktsiyasi va turlari

Mehnat jamoasining strukturasi, birlashuv darajasi va rivojlanishi. Mehnat jamoasidagi ijtimoiy-tashkiliy munosabatlari. Mehnat jamoasining belgilari. Mehnat jamoasi rivojlanishining tashqi va ichki shartlari. Mehnat jamoasi rivojlanishining birlamchi sintez, tabaqalanish, sintez bosqichlari. Mehnat jamoasi rivojlanishining notekisligi. Mehnat jamoasi a'zolarining aktiv va passiv ajralishi. Mehnat jamoasidagi ijtimoiy-tashkiliy munosabatlari. Mehnat jamoasi samaradorligining oshishida undagi ijtimoiy mehnat munosabatlarning roli. Mehnat jamoasidagi jamoatchilik fikrining tarbiyaviy ahamiyati. Mehnat jamoasida boshqaruv va o'z-o'zini boshqaruv.

20-mavzu. Mehnatga haq to'lash tizimlari

Mehnatga haq to'lash tizimlari tushunchasi va ularning tasnifi. Ish haqi turlarini tavsiflash va mehnatga haq to'lash tizimlari va kafolatlari. Asosiy va qo'shimcha ish haqi. Mehnatga haq to'lashning oddiy tizimi. Ish haqiga qo'shimchalar va ustamalar, mukofotlash. Rag'batlantiruvchi to'lovlarining asosiy turlari. Mehnatning asosiy natijalari bo'yicha mukofotlash. Mukofotlash tizimlarining samaradorligini aniqlash uslubiyoti. Asosiy ish haqiga qo'shimchalar va ustama haqlar. Bir martalik mukofotlar va taqdirlashlar.

21-mavzu. Mehnat jamoasidagi sotsial mobillik

Sotsial mehnat mobilligi. Sotsial mehnat mobilligining mohiyati, turlari, ko'rinishlari, tahlil qilish usullari va vazifalari. Sotsial mehnat mobilligi omillari. Sotsial mehnat mobilligiga baho beruvchi tashkilotlar. Sotsial mehnat mobilligi (ko'chirish).

22-mavzu. Mehnat migratsiyasi

Migratsiya va uning turlari. Ilohi va tashqi migratsiya. Mehnat migratsiyasi. Migratsiyaning ijtimoiy-iqtisodiy sabablari. Ishotlarni chuqurlashtirish sharoitida tashqi mehnat migratsiyasi va uning mamlakat iqtisodiyotidagi ta'siri. O'zbekistonda mehnat migratsiyasi jarayonlarini hozirgi holatini baholash. Ishotlarni chuqurlashtirish sharoitida tashqi mehnat migratsiyasini tartibga solish yo'nalishlari.

23-mavzu. Inson kapitali

Inson kapitalining mohiyati, ahamiyati va rivojlanishi. Inson kapitalining oboroti. Inson kapitalini baholash usullari. Inson kapitalidan foydalanish samaradorligi. Inson kapitalining aktivlari. Inson kapitalini jismoniy va intellektual jihatdan yemirilib borishi. Umumiy va maxsus ta'limning inson kapitalini rivojlantirishdagi roli. "Inson kapitali" tushunchasini ifodalashda inobatga olinishi lozim bo'lgan xususiyatlar. Inson kapitalini ishlab chiqarishning mikro va makrodarajalari. Inson kapitalining tabiiy, innovatsion va iqtisodiy oborotlari mohiyati. Inson kapitaliga kiritilgan investitsiyalar. Foydalanilgan inson kapitalini hisoblash usuli. Inson kapitaliga kiritilgan investitsiyalar samarasini baholashda foydalaniladigan usullar. Inson kapitalidan foydalanish samaradorligi. Ta'limga kiritilgan investitsiyalarning ahamiyati.

24-mavzu. Bandlikning nazariy-metodologik asoslari

Bandlikni o'rganishning nazariy asoslari. Bandlik: mohiyati, tarixiy va zamonaviy turlari. Bandlik tarkibi. Bandlik turlari va shakllari. Klassik, keynscha, neokeynscha va zamonaviy bandlik tushunchalari. Iqtisodiy islohotlar va aholi bandligining hozirgi holati. Bandlikning mohiyati. Bandlik ko'rsatkichlari. Mehnat bozori va bandlik tuzilmasining statistik tahlili.

25-mavzu. Aholi bandligi va uni tartibga solish

Aholini ish bilan taminlashning mohiyati va shakllari. Aholini ish bilan taminlashni tartibga solish. Ishsizlik tushunchasi va uning sinflashuvi. Ishsizlikning tabiiy darajasi. A.Ouken qonuni. Aholini ishsizlikdan himoya qilish borasida davlat tadbirlari. Iqtisodiyotni erkinlashtirish sharoitida aholini ish bilan bandligini oshirish va ishsizlikni bartaraf etish yo'llari. Bandlik sohasida davlat siyosati.

26-mavzu. Bandlik ijtimoiy-iqtisodiy kategoriya va ijtimoiy maqom sifatida

Ish bilan bandlikning ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati. Ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlari tizimida bandlikning o'rni. Ishchi kuchi, mehnat, bandlik: tushunchalarning o'zaro munosabati va bog'liqligi, "ish joyi" tushunchasining mazmuni, ish o'rinlari tizimi, uning o'zgarishi va ish bilan bandlikka ta'siri. Ilmiy va texnologik taraqqiyot va bandlik. Mehnatga layoqatli aholi. Mehnatga qobiliyatining yosh chegaralari. Mehnat salohiyati: asosiy xususiyatlari, ko'rsatkichlari. Mehnat potentsiali, inson omili, inson kapitali: tushunchalar korrelyatsiyasi. Ish bilan band aholining toifalari. Aholining bandlik holati bo'yicha taqsimlanishi. Iqtisodiy faol aholi tushunchasi.

27-mavzu. Bandlikni boshqarish muammolari

Tashkilotda inson resurslarini boshqarish va ish bilan ta'minlash. Mehnat va mehnat munosabatlarning mohiyati. Xodimlar xizmatlarining roli. Inson resurslarini strategik boshqarish. Boshqaruv apparatining lavozimlari va xizmatlarini loyihalash. Shaxsiy ish o'rinlarini loyihalash. Boshqaruv apparatining lavozimlari va xizmatlarini loyihalash. Tashkilotlarda bandlikni boshqarishning zamonaviy usullari. Zamonaviy sharoitlarda korxona xodimlari sonini moslashuvchan boshqarish. Samarasiz bandlikni boshqarish.

28-mavzu. Ayollar bandligi shakllanishining o'ziga xosligi

Xotin-qizlar bandligini shakllantirish muammolari. Ayollar bandligi tushunchasi va uning rivojlanishiga yordam beruvchi omillar. Mehnat bozorida ayollar mehnatining tahlili. Xotin-qizlar mehnatidan foydalanish muammolari. Zamonaviy iqtisodiy vaziyatning shart-sharoitlari. Gender stereotiplari. Kasbiy segregatsiya. Ish beruvchilarning gender imtiyozlari. Xotin-qizlar ishsizlik muammosining hozirgi holati va uning sabablari tahlili.

29-mavzu. Qishloq aholisi bandligining ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlari

Qishloq xo'jaligining mamlakat iqtisodiyotidagi o'rni. Tashqi iqtisodiy aloqalarda o'rni. Qishloq aholi bandligi tushunchasi. Qishloq mehnat bozorining tarkibi. Qishloq mehnat bozorining jinsi va yoshi bo'yicha holati. Qishloq mehnat bozorining ta'lim darajasi bo'yicha holati. Ish haqi bo'yicha qishloq mehnat bozorining holati. Qishloq mehnat bozorining hududiy omil bo'yicha holati. Qishloq bandligi muammolari va ularni hal qilish yo'llari. Qishloq joylarida yoshlarni ish bilan ta'minlash, unumdorlikni rag'batlantirish va kichik biznesni qo'llab-quvvatlash.

30-mavzu. Mehnat va bandlik sohasidagi aniq sotsiologik tadqiqotlarni o'tkazish

Aniq sotsiologik tadqiqotlarni o'tkazish uslubiyoti. Sotsiologik tadqiqotlarda axborot to'plashning asosiy usullari. Sotsiologik tadqiqotlar ma'lumot to'plashga qaratilgan faoliyat tizimi sifatida. Sotsiologik tadqiqotlar bosqichlari. Sotsiologik tadqiqotlar dasturini ishlab chiqishda tadqiqot muammosini shakllantirish, obyekt va predmetni aniqlash. Pilotaj tadqiqoti o'tkazish zaruriyati. Tadqiqotlarda strukturaviy va funksional gipotezalardan foydalanish. Sotsiologik tadqiqotlarda ma'lumot to'plash vositalari va usullari. Anketa va so'rov usullarining umumiy tomonlari va farqli jihatlari. Anketali so'rovda savollarning turkumlanishi. Anketaning kirish, asosiy qismlari va respondentning demografik pasporti. Intervyularni turkumlash usullari. So'rov sifatini ta'minlaydigan asosiy qoidalar. Sotsiologik tadqiqotlarda asosiy tanlov turlari. Ayrim hollarda sotsiometrik so'rovdan foydalanish.

III. Seminar mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Mehnat sotsiologiyasi predmeti
2. Xorijiy ilmiy maktablar tarixi
3. Mehnat sotsiologiyasining rivojlanishi, strukturalari va vazifalari
4. Mehnat va bandlik sotsiologiyasi asosiy kategoriyalari
5. Mehnatning ijtimoiy mohiyati va uning asosiy xarakteristikalar
6. Mehnat taqsimotining tarmoq va hududiy xususiyatlari
7. Kasb va kasbiy struktura
8. Mehnat subyektlari, ularning vazifalari, xarakteristikalar
9. Mehnat va texnologiyaning birligi. Mehnat sohasidagi innovatsion jarayonlar
10. Mehnat bozori. Bandlik va ishsizlik muammolari
11. Mehnat nizolari va ish tashlashlar
12. Mehnat va rekreatsiya
13. Mehnat xulq-atvori; tarkibi, strukturalari, vazifalari
14. Mehnat motivatsiyasi
15. Mehnat xulq-atvorini ijtimoiy tartibga solish
16. Mehnatga munosabat va undan qoniqish
17. Mehnat umumdorligini tahlil qilish
18. Korxonaning mehnat resurslari bilan taminlanganligini tahlil qilish
19. Mehnat jamoasining strukturalari, funksiyasi va turlari
20. Mehnatga haq to'lash tizimlari
21. Mehnat jamoasidagi sotsial mobillik
22. Mehnat migratsiyasi
23. Inson kapitali
24. Bandlikning nazariy-metodologik asoslari
25. Aholi bandligi va uni tartibga solish
26. Bandlik ijtimoiy-iqtisodiy kategoriya va ijtimoiy maqom sifatida
27. Bandlikni boshqarish muammolari
28. Ayollar bandligi shakllanishining o'ziga xosligi
29. Qishloq aholisi bandligining ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlari
30. Mehnat va bandlik sohasidagi aniq sotsiologik tadqiqotlarni o'tkazish

Seminar mashg'ulotlar multimedia qurollari bilan jihatlangan auditoriyada bir akadem, guruhga bir o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Mehnat sotsiologiyasining strukturalari.

2. Mehnat sotsiologiyasi va iqtisodiy sotsiologiya.
3. Mehnatning ijtimoiy mohiyati va uning asosiy xarakteristikalar.
4. Kasb va kasbiy struktura.
5. Mehnat jamoasidagi sotsial-psixologik aloqalar
6. Mehnat subyektlari, ularning vazifalari, xarakteristikalar.
7. Mehnat bozori. Bandlik va ishsizlik muammolari.
8. Mehnat nizolari va ish tashlashlar.
9. Mehnat xulq-atvori; tarkibi, strukturalari, vazifalari.
10. Mehnat motivatsiyasi.
11. Mehnat xulq-atvorini sotsial boshqarish.
12. Mehnat jamoasining strukturalari, funksiyasi va turlari.
13. Mehnat jamoasidagi sotsial mobillik.
14. Jamoa tashkilotdagi ahilik.
15. Tashkilot sotsiologik obyekt sifatida.
16. Ishlab chiqarish tashkilotlarida boshqaruv tizimlari.
17. Klassik bosqichning yetakchi maktablari
18. XX-XXI asrlarda Fransiya mehnat sotsiologiyasining rivojlanishi
19. Inson kapitalini jismoniy va intellektual jihatdan yemirilib borishi
20. Foydalanilgan inson kapitalini hisoblash usuli
21. Inson kapitalidan foydalanish samaradorligi
22. Ish haqiga qo'shimchalar va ustamalar, mukofotlash
23. Mehnat jamoasining moslashuv jarayoni Sotsial mehnat mobillogi omillari
24. O'zbekistonda mehnat migratsiyasi jarayonlarini hozirgi holatni baholash Ta'limga kiritiladigan investitsiyalarning ahamiyati
25. Ish beruvchilarning gender imtiyozlari
26. Bandlik ko'rsatkichlari.
27. Mehnat bozori va bandlik tuzilmasining statistik tahlili.
28. Ishsizlik tushunchasi va uning sinflashuvi.
29. Ishsizlikning tabiiy darajasi.
30. A.Ouken qonuni.
31. Aholini ishsizlikdan himoya qilish borasida davlat tadbirlari.
32. Iqtisodiyotni erkinlashtirish sharoitida aholini ish bilan bandligini oshirish va ishsizlikni bartaraf etish yo'llari.
33. Qishloq bandligi muammolari va ularni hal qilish yo'llari
34. Sotsial mehnat mobillogi
35. Tashkilotda inson resurslarini boshqarish va ish bilan ta'minlash
36. Boshqaruv apparatining lavozimlari va xizmatlarini loyihalash
37. Zamonaviy sharoitlarda korxona xodimlari sonini moslashuvchan boshqarish
38. Xotin-qizlar bandligini shakllantirish muammolari
39. Qishloq xo'jaligining mamlakat iqtisodiyotidagi o'rni
40. Aniq sotsiologik tadqiqotlarni o'tkazish uslubiyoti
41. Tadqiqotlarda strukturaviy va funksional gipotezalardan foydalanish
42. Mehnat resurslari ijtimoiy-iqtisodiy kategoriya sifatida
43. Korxonani mehnat resurslari bilan taminlanishini tahlil qilishning ahamiyati va vazifalari
44. Iqtisodiyotning norasmiy sektorida ish bilan band bo'lganlarni aniqlash usuli.
45. Mehnat resurslarining prognoz balansini tuzish usuli.
46. Mehnatga haq to'lash tizimlari tushunchasi va ularning tasnifi.
47. Mehnatning asosiy natijalari bo'yicha mukofotlash
48. Sotsial mehnat mobillogi omillari
49. Tashkilotlarda rahbarning roli va vazifalari.
50. Mehnat sohasidagi amaliy tadqiqotlarning xususiyati.

51.	Xodimlarni boshqarish
52.	Ishchi o'rinlarni to'ldirishning sotsial mexanizmlari
53.	Mehnatni rag'batlantirish va iqtisodiy mehnat xulq-atvori
54.	Rag'batlantirish, uning mohiyati, maqsadi, strukturali va mehnat doirasida paydo bo'lishi
55.	Ijtimoiy va ijtimoiy-iqtisodiy guruh haqida
56.	Aniq ijtimoiy-iqtisodiy guruhlarining tahlili
57.	Tashkiliy va mehnat munosabatlarning ijtimoiy tahlili
58.	Mehnatni insonparvarlashtirishning tashkiliy shakllari
59.	Yollanma mehnatning sotsial mexanizmlari
60.	Mehnat bozori va bandlik jamiyatning sotsial strukturali va iqtisod taraqqiyotidagi roli
	Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:
1.	Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish;
2.	Seminar, amaliy va laboratoriya mashg'ulotlariga tayyorgarlik ko'rish va uy ishlarini bajarish;
3.	Berilgan mavzular bo'yicha o'qituvchi rahbarligida ilmiy-ijodiy ishlanmalar (tezis yoki maqolalar) tayyorlash va chop etish;
4.	Berilgan manbalar asosida tarjima ishlarini amalga oshirish;
5.	Berilgan mavzular bo'yicha kurs ishini bajarish tavsiya etiladi.
2.	V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: – "Mehnat va bandlik sotsiologiyasi" fanining o'ziga xos so'zlari, atamallari, rivojlanish yo'nalishlari, bugungi aholi va istiqbol xususida bilishi, mazkur fan bo'yicha tizimli bilimlarga ega bo'lishi; mehnat sohasida ro'y berayotgan hodisalar va jarayonlar haqida tasavvur va bilimiga ega bo'lishi; – "Mehnat va bandlik sotsiologiyasi" asosini, dolzarb muammolarini bilishi; sotsial muammolar va jarayonlarni mustaqil tahlil qila olish; bozor munosabatlari sharoitida mehnat muammolarini to'la-to'kis yechib berish va uning istiqbollari belgilash; zamonaviy ilmiy asarlarda ularning hayoti va kasbiy faoliyatida foydalana olishni bilishi; ushbu yo'nalishi bo'yicha raqobatbardosh umumkasbiy tayyorgarlikka ega bo'lishi; ma'lumotlarni yig'ish, saqlash, ishlash berish va foydalanish usullariga ega bo'lishi; o'z kasbiy faoliyatida asoslangan mustaqil qarorlarni qabul qilish ko'nikmalariga ega bo'lishi; – Mustaqil ravishda yangi bilimlarni yaratish, o'z-o'zini takomillashtirish va ilmiy asosda o'z mehnatini tashkil qilishni bilishi; bandlik asosini, dolzarb muammolarini bilishi; sotsial muammolar va jarayonlarni mustaqil tahlil qila olish, respublikada bandlik muammolarini chuqur ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar sharoitida ko'rib chiqish; mamlakatda uzoq muddatli davrga mo'ljallangan demografik jarayonlarning istiqbollari o'rganish. Sog'lom turmush tarzini yuritish zaruriyatida ilmiy tasavvurga va ishonchga jismoniy takomillashuvi malakasiga ega bo'lishi kerak.
3.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • amaliy ishlarni bajarish va xulosalash; • interfaol keys-stadlar; • blis-so'rov; • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
4.	VII. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishini topshirish.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 31-dekabrda 824-sonli qarori bilan tasdiqlangan "OTMlarda o'quv jarayoniga kredit-modul tizimini joriy etish tartibi to'g'risida Nizom"ning 15- va 30-bandlariga asosan Mehnat va bandlik sotsiologiyasi fanidan ikki (3-4) semestr uchun mo'ljallangan 240 soat o'quv yuklamasini o'zlashtirgan, fan dasturi (silabus)da belgilangan baholash tartibiga ko'ra ijobiy baholalanib kashiy kompetensiyalarni yetarli darajada egallagan talabaga har bir semestr uchun 4 kreditdan beriladi, jami bo'lib 8 kredit bo'ladi.

Talaba belgilangan ta'lim olish natijalariga erisha olmagan taqdirda kreditlar berilmaydi.

Talabalarining bilimlari baholash O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirining 2018-yil 9-avgustdagi 19-2018-son buyrug'i bilan tasdiqlangan "Oliy ta'lim muassasalarida talabalar bilimlari nazorat qilish va baholash tizimi to'g'risida"gi Nizom talablari asosida belgilanadi.

1. Nazoratlarni amalga oshirish tartibi.

Oraliq nazorat: o'tilgan mavzular asosida *yo'zma* va *og'zaki* shaklda 2 marta o'tkaziladi.

Yakuniy nazorat: semestr davomida o'tilgan mavzular bo'yicha *yo'zma* shaklda o'tkaziladi.

Izoh: *Oraliq nazorat turi har bir fan bo'yicha fanning xususiyatidan kelib chiqqan holda 2 marta talabaga o'tkazilishi mumkin. Talabani oraliq nazorat turi bo'yicha baholashda, uning o'quv mashg'ulotlari davomida olgan baholari inobatga olinadi. Nazoratlarning o'tkazilishi muddatlari muayyan o'quv yilida tasdiqlangan o'quv jarayoni jadvali asosida tashkil etiladi.*

Oraliq nazorat: o'tilgan mavzular asosida og'zaki shaklda o'tkaziladi. Har bir oraliq nazorat uchun 3 ta dan savolga ega biletlar beriladi.

ON mezon: 5 va 6-semestrda 1-oraliq nazorati 6 va 22-ma'ruza mashg'uloti tugagandan so'ng o'tkaziladi, 2-oraliq nazorati 12 va 30-ma'ruza mashg'uloti tugagandan so'ng o'tkaziladi. 1-oraliq nazoratda talabaga yo'zma bilet savollari asosida (2 dan 5 gacha ko'rinishda) baholanadilar va 2-oraliq nazorati ham og'zaki savollar asosida (2 dan 5 gacha baho ko'rinishda) baholanadilar. Shundan: agarda talaba 3 ta savolga javob bersa 5 baho (bal konvertatsiyasida) ga ega bo'ladi, agar 2 ta savolga javob bersa 4 baho (bal konvertatsiyasida) ga ega bo'ladi, 1 ta savolga javob bergan talabaga 3 baho (bal konvertatsiyasida) ga ega bo'ladi. Agarda talaba 1 ta ham savolga javob berolmasa u qayta topshirishga qoldiriladi. Qayta oraliq nazorat 2 marta talabaga olinishi mumkin. Umumiy oraliq nazorat uchun bali konvertatsiyasida (har bir oraliq nazorat uchun 5 ballgacha) 10 ballgacha baholanadilar.

Namuna:

1. Mehnat sotsiologiyasining strukturali va vazifasi.
2. Mehnat sotsiologiyasi va iqtisodiy sotsiologiyaning asosiy kategoriyalari.
3. Jamoa ishlab chiqarishdagi mehnat tasnifining asosiy turlari

Yakuniy nazorat: 3 va 4-semestrda yakuniy nazoratlar semestr davomida o'tilgan mavzular bo'yicha *Yo'zma* ish shaklda o'tkaziladi. Yakuniy nazorat uchun berilgan umumiy 100 ball hisoblanadi.

YaN mezon: Yakuniy nazorat *Yo'zma* ish shaklda o'tkaziladi, talabaga 3 ta savoldan iborat bilet beriladi va har bir to'g'ri javobi uchun baholanadi (baho ballga konvertatsiya asosida). 3 ta savolga to'liq javob yozgan talaba 5 (baho ballga konvertatsiya asosida) bahoga ega bo'ladi, 2 ta savolga javob yozgan talaba 4 (baho ballga konvertatsiya asosida) bahoga ega bo'ladi.

bahoga ega bo'ladi, 1 ta savolga javob yozgan talaba 3 (baho ballga konvertatsiya asosida) bahoga ega bo'ladi. Agarda talaba berilgan savolnomadagi savollarga javob yozolmasa u fanga tegishli kreditga ega bo'la olmaydi. Yakuniy nazorat qayta olinmaydi.

Namuna:

Variant №1

1. Mehnat sotsiologiyasining ob'ekti.
2. Ishsizlik va uning shakllari.
3. Kasb va kasbiy struktura.

Mustaqil ish topshiriqlari: mustaqil ish topshiriqlaridagi vazifalarni talabalar 3 va 4- semestirda talabalar mustaqil ishlarini taqdimot (slayd) shaklida himoya qiladi hamda maqola chop etish shaklida topshiradi. Vazifalarni bajarilganiga qarab, talabaning nutq madaniyati kreativ fikrlashiga va qo'yilgan topshiriqqa mustaqil yondoshuviga qarab baholanadi. Baholar hisobini mezonli oraliq nazorat bahosi ichiga kiritilgan holda baholanadi.

2. Talabalarining bilimini (ON, YN hamda mustaqil ish uchun) baholashda quyidagi mezonlarni hisobga olinadi:

Talaba "Mehnat va bandlik sotsiologiyasi" fanidan mustaqil ravishda xulosa va qaror qabul qiladigan, mavjud nazariyalar va amaliy jihatdan dasturlarni ishlay oladigan, sotsiologik tahlil masalalarda ijodiy fikrlay oladigan, mexnat jarayonlari haqida mustaqil mushohada yuritadigan, "Mehnat va bandlik sotsiologiyasi" fanidan olgan nazariy bilimni amalda qo'llay oladigan, "Mehnat va bandlik sotsiologiyasi" fanining mazmun-mohiyatini tushunadigan, ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarni tahliliy to'liq tushuntura biladigan, Mehnat va bandlik sotsiologiyasining funktsiyalarini va ilmiy kategoriyalarini ifodalay oladigan hamda berilgan mavzu doirasida savollarga to'liq javob beradigan va fan bo'yicha berilgan nazorat savollariga to'liq tasavvurga ega deb topilganda – 5 (a'lo) baho;

Talaba Mehnat va bandlik sotsiologiyasi fanidan mustaqil ravishda sotsiologik tahlil masalalarda ijodiy fikrlay oladigan, mexnat jarayonlari haqida mustaqil mushohada yuritadigan, Mehnat va bandlik sotsiologiyasi fanidan olgan nazariy bilimni amalda qo'llay oladigan, Mehnat va bandlik sotsiologiyasi fanining mazmun-mohiyatini tushunadigan, ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarni tahliliy to'liq tushuntura biladigan, Mehnat va bandlik sotsiologiyasining funktsiyalarini va ilmiy kategoriyalarini ifodalay oladigan hamda berilgan mavzu doirasida savollarga keraklikcha javob beradigan va fan bo'yicha berilgan nazorat savollariga javob berishga ega deb topilganda – 4 (yaxshi) baho;

Talaba Mehnat va bandlik sotsiologiyasi haqida olgan bilimni amalda qo'llay oladigan, Mehnat va bandlik sotsiologiyasi fanining mohiyatini tushunadigan, fan kategoriyalari haqida qandaydir bilimga ega bo'lishi hamda tushuntura biladigan, Mehnat va bandlik sotsiologiyasi funktsiyalarini ifodalay oladigan va aytib beradigan hamda fan bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda – 3 (qoniqarli) baho;

Talaba fan dasturini o'zlashtirmagan, faning mohiyatini tushunmaydi hamda fan bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda – 2 (qoniqsiz) baho bilan baholanadi.

Asosiy adabiyotlar:

5. 1. Alikariyev N.S., Zaitov E.X., Alikariyeva A.N. Mehnat va bandlik sotsiologiyasi // Darslik. – Toshkent: VNESHINVESTPOM, 2023. – 338 b.
2. Mualliflar jamoasi. Sotsiologiya // Darslik. – Toshkent: VNESHINVESTPOM, 2023. – 496 b.
3. Alikariyeva A.N. Iqtisodiy sotsiologiya // O'quv qo'llanma. – Toshkent: VNESHINVESTPOM, 2023. – 136 b.

4. Akramov X.F. Tashkilotlar sotsiologiyasi // O'quv qo'llanma. – Toshkent: VNESHINVESTPOM, 2023. – 137 b.	
Qo'shimcha adabiyotlar:	
1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. [Matn] Rasmiy nashr. – Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti, 2023. – 80 b.	
2. Abdurahmonov Q.X. Mehnat iqtisodiyoti va sotsiologiyasi. Darslik. – Toshkent: «Fan va texnologiya», 2016. – 388 b.	
3. Abduraxmonov Q.X., Xolmo'minov Sh.R. Mehnat iqtisodiyoti va sotsiologiyasi. – Toshkent, 2015.	
4. Touenko J.T. Sotsiologiya truda/uchebnik i praktikum dlya akademicheskogo bakalavriata / J.T.Touenko, G.A.Svetkova. – 2-e izd., pererab. i dop. – M.: Izdatelstvo Yurayt, 2019. – 434 s.	
5. Shevchuk A.V., Popov Yu.N. Vvedenie v sotsiologiyu truda i zanyatosti. Uchebnoe posobie. – M.: Delo, 2015.	
6. Tokarskaya N.M., Karpikova I.S. Sotsiologiya truda: Ucheb. posobie / Pod red. M.A. Vinokurova. – M.: Universitetskaya kniga, Logos, 2016 – 208 s.	
7. Adamchuk A. Ekonomika i sotsiologiya truda. Uchebnik. – M., 2014.	
8. Kuzmin S.A. Effektivnaya zanyatost naseleniya. – M.: «Ekonomika», 2000.	
9. Shoyusupova N.T. Mehnat sotsiologiyasi. O'quv qo'llanma. – Toshkent: TDIU, 2014. – 128 b.	
Axborot manbalari:	
1. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi xukumat portali.	
2. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.	
3. http://www.google.uz	
4. http://www.ziyounet.uz	
6. Fan dasturi Universitet Kengashining 2025-yil __-avgustdagi __-sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.	
7. Fan/modul uchun mas'ul: Abduazimov O.U.	
8. Taqritchilar: Akramov X.F. Alisher Navoiy nomidagi TDO-TAU, «Psixologiya va sotsiologiya» kafedrasini v.b. dotsent Zaitov E. O'zMU "Sotsiologiya" kafedrasini mudiri, sotsiologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dotsent	

University Rankings 2025: 40 (o'rinda), QS World University Rankings 2026: 42- (dunyo bo'yicha o'rinda) (QS World University Rankings by Subject): <https://www.topuniversities.com/universities/university-queensland>

№	OTM nomi	QS	THE	Top-300 dasturi asosida kiritilgan qo'shimchalar	Mazkur dasturdagi mavzu nomi	Havolalar:
1	University of Queensland	40-o'rin	77-o'rin	Mexnatva bandlik sotsiologiyasi	5-mavzu. Mehnat jamoasidagi sotsial-psixologik aloqalar	https://www.topuniversities.com/university-queensland